

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vsa leto gl. 6.—; izven Avst. 8.— gl.
za polu leta „3.—; „ 4.50 „
za četrt leta „1.50; „ 2.25 „
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročilnice se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se računajo po 8 nov. vrstica v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejeta upravnistvo v ulici Carintia 28. Odpriete reklamacije se proste poštnino.

Glasiloslovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinost je moč.“

Zapomnimo si!

(Konec.)

Tretje srodstvo — priča njihove vekovite kulture —, ki je rabijo, da svetu pokažejo svoje proti-avstrijsko mišljenje, to so jim — bombe in petarde in druga dinamičarska sredstva. Zadnja so prišla v poslednjem času nekako v „modo“, radi česar ni je avstrijske slavnosti v Trstu, da bi je Irredenta ne obhajala s temi peklenškimi iznajdbami.

Ko se je l. 1882 otvorila razstava v spomin petstoletnice združenja Trsta z habsburško slavno dinastijo bil je Oberdank, ki je odprl pot bombam in petardam. Dobil je za to tudi zaslužen kazni, a s tem tudi mnogo častilcev in privrženecov, ki ga še vedno povečujejo ter smatrajo „narodnim mučenikom“, njegov spomin pa najudanejšje obhajajo s tem, da nadaljujejo njegovo hudičevo započetje.

Ko je lansko leto presv. cesar sam bival v svojem gradu Miramare ter hotel v miru in pokoju na tihem obhajati štiri-desetletnico svojega vladarstva — našel se je šakanjak irredentur, ki je nameraval presvitemu gospodu posvetiti v bombo!

Ko so nedolgo tržaški vpljivni domoljubi v spomin petstoletnice združitev Trsta z Avstrijo na trgu pred kolodvorom odkrili lep spomenik, počilo je na večer pet bomb, katerih ena je poškodovala celo necega policijskega uradnika.

Ko se je pred minoli teden spustil v morje nov križar „Cesar Fran Josip I.“ v kojeh priliki se je zbrala v Trstu večina državnoborskih poslancev in trije udje presv. cesarske hiše — počile so na predvečer v mestu štiri petarde ter jasno kazale, da ima v Trstu svoj sedež Irredenta, čije hudobni nameni so vsem znani. Ne da bi izkazali Tržačani svojo naklonjenost in zahvalo državnoborskim poslanecem ob njihovem prihodu v Trst, koji poslanci so se toliko potezali pri vladi za interese Trsta — pustili so, da jih je sprejela irredentovska sekta na naj-sramotnejši način. Da, nahajalo se je celó udov te skrivne sekte ali vsaj ščuvancev po njenih udih, ki so odrekli tem poslanecem celo stanovanja!

Da je bil oni praznik ob enem proslava napredka tržaške obrtnosti, tega nam ni treba praviti. Avstrijska država bi pač prav lahko naročila enaka dela kje drugej izven monarhije: izbrala si je Trst samo radi tega, da povzdigne njegovo industrijo, da preskrbi delalcem dela. Ne da bi jej tržaški Italijani bili za to zahvalni, pokazali so na najpodlejši način svoje nasprotje!

Kdo je pa kriv teh razmer in kje se prav za prav nahaja gnjilost in podlost? Uže zgoraj smo omenili enoglasje tržaške mestne vlade z irredentarskimi manevri. Ali tega nam ni treba skoraj niti dokazovati, kajti jasno je samo ob sebi. Saj magistratna gospoda ne taji, da je „Independente“ njegovo glasilo in organ deželne vlade v Trstu. I nu, ta prerudeči časopis se odlikuje po svojem živem izražanju lahonskega protiaustrijskega mišljenja.

Ni je avstrijske slavnosti, da bi o njej modro ne molčal; ni ga pohoda kake vladarske osebe, da bi o njem ne molčal ali vsaj ga zabilježeval kot „obvezano

notico“. Če se pa tam doli v dolgej in lačnej škornji laški kralj obrne ali bog ve kaj neznatnega učini — list ti je poln dolgih telegramov, dopisov in brezkončnih opisov.

Naravno je, da ta časopis, — kojemu sledé v zagrizenosti in celo presegajo v grdenji avstrijskega čuta, „Piccolo“ in „Mattino“ — v počenjanju petardistov in bombo metalcev ali „modro“ molče ali jih pa naziraju neškodljive „otročarije“. Vzlasti zadnje imenovan list odlikuje se po svojem pretiranju in grdenju družih deželnih narodnosti ter po svojej lehkomišelnjej sodbi o dogodkih, ki nosijo na sebi pečat sovražtva in gnjeva proti Avstriji. In isti je neki še celo polouradni? — Kje tiči tedaj prvi vzrok teh žalostnih razmer?

Odgovorili bi ali bojimo se priti v nasprotstvo z državnim upravnikom. Dunajski listi in praška „Politik“ skupno obsojajo te razmere ter zavračajo vso krivdo na znano hišo, tirjajoč, da se v Trstu postavi vladni komisar. Zadnjega je v resnici Trstu treba, kajti to mesto bo nevarno in nezanosljivo dotle, dokler ne pride železna roka ter ne odpravi sedanje sodrge iz mestne kolibe, ki je edini vzrok teh dogodkov ter jih vidno podpira!

Volitve v deželni in mestni zbor v Trstu se bodo po prizadevanju rudeče gospode na magistratu vršile pozneje in morda še-le jeseni tega leta. Mi dobro vemo, da si ne bodemo tudi letos mnogo na boljšem, kajti ista konservativna stranka se skoraj ne upa stopiti na dan s svojimi kandidati. Tudi ves volilni red in volilne listine so tako uravnane, da je skoraj nemogoče, da bi ista v vseh skupinah prodrla. —

Slovenci! Složimo se in volimo svoje kandidate; postavimo v mestni zbor vsaj a v o jih še s t mo že v, ki nam jih volilni red dovoljuje, da se bodo Irredenti upirali ali vsaj stali „zum Trotz der Irredenta“!

Dosti si od tacih zapriseženih sovražnikov Slovanstva sicer ne moremo občeti ali protivili se jim bodemo ter bili priča njih izdajstva!

Slavna vlada pač menda enkrat spregleda to nenaravno stanje ter mu postavi pravi jez. Se ve, da se to ne bode zgodilo tako brzo ter bode irredentovski zmaj še dalje svojo glavo stezal in teptal avstrijski čut.

Mi bodimo priča temu početku in zvesto zabilježujemo irredentovske „slavne čine“ ter zapomnimo si jih dobro!

Govor drž. posl. dra. Tonkličja

v državnoborskeji seji dne 8. t. m.

(Dalje.)

Obravnave so počasne in jako teže italijansko prebivalstvo in porotniki se mnogokrat povprašujejo, kako da mi moramo soditi tudi Slovence, zakaj se stvar tako ne uredi, da bi Slovenci sodili Slovence, mi pa le Italijane, ter se bi nam tako olajšalo? To je zaradi tega tako, ker bi se sicer obravnave še bolj podaljšale, ko bi se dopustili slovenski porotniki.

Predsednik, ki vodi obravnavo, vprašuje v italijanščini stranke, če so slovenske, tolmač vprašanja tolmači slovenski, stranka odgovarja slovenski in tolmač prevaja v italijanščino in se potem italijanski zapisuje.

Od slovenskih okrajnih sodišč prihajajo največ nemški zapisniki o preiskavah, ki se prečitajo tudi v nemščini, italijanski porotniki jih ne razumijo, morajo se torej prevajati v italijanščino, pa tudi stranke jih ne razumijo in potem se morajo zapisniki prevajati še v slovenščino. To se neskončno vleče. Zatorej je neobhodno, da se jedenkrat odpomore temu nedostatku in jas opozarjam na to, da se je jedenkrat že vsa porotniška klop v Gorici, Italijani in Slovenci vkupje, obrnila s prošnjo do pravosodnega ministerstva, da se razdele porotniki v dve klopi, v Slovensko za Slovence in Italijansko za Italijane, da ne bode treba prevajanja. Pa je tudi v interesu pravosodja, da porotniki umejo jezik onih, katere sodijo. Proslavlja se ustnost in javnost civilne prave, ker se trdi, da neposrednost največ pripomore sodcu, da more pravično soditi.

Če velja to o civilni pravdi, velja še v večjej meri o kazenskoj. Če sodci tega nič ne razumejo, ki ga morajo soditi, če se jim izpovedbe le pretolmačijo, kakor jih razume tolmač — in to je deloma subjektivna stvar — potem ne dobe pravega utisa, katerega bi dobili, ko bi ga neposredno slišali in razumeli in zaradi tega se večkrat razsodbe ne ujemajo z dejstvi. Vsemu temu bi se odpomoglo, če se razdeli porotniška klop.

Ravno to velja tudi glede kolegija štirih sodcev, ki ima soditi o navadnih zločinih, ki se kaznujejo z ječo manj nego petih let. Pomagajo si tako, vsaj v Gorici, da sodni kolegij tako sestavijo, da polovica sodcev zna slovenski, in drugim predsednik prevaja. Pa tudi to ni pravo, kajti predsednik prevede tako, kakoršen utis je on dobil in on ne more biti nezmojljiv; sodec mora dobiti neposreden utis izpovedbe zatoženca in le ta ima nanj uplivati, potem more biti pravosodje stvarno in pravično. Kakor v Gorici, ravno tako godi se tudi v Trstu in Rovinji, morda pa še slabši. Tudi ondu bi se moralo odpomoci in to se lahko zgodi, če se jedenkrat povabijo slovenski porotniki, drugičkrat pa italijanski.

Sedaj pa bodem govoril še o civilnih sodnih zadevah. V civilnosodnih zadevah bi se moralo soditi v onem jeziku, v katerem se je podala uloga. To se ne godi, vsaj zmirom ne, in večkrat se hoče temu izogniti.

Najslabše je ondu, kjer priče zaslišava sodec, ki ni veče njihovega jezika. Tu se še tega ne drže, da bi povabili sodno zapriseženega tolmača, temveč zadovoljujejo se s tem, da prevaja zapisnikar, ki sam jedva slovenski zna, pogostem pa še navadni diurnist. Da tako postopanje ni pravo in ne ugaja zakonu, se mi bode priznalo, in strogo bi se moralo gledati na to, da bi pravosodni uradniki zares praktično znali jezik.

Če bodem govoril o Koroški, moram poprej povedati, da mi ne gre zato, da bi se ondu nastavljal Slovenci, tudi ne zato, da bi se pravosodstvo poslovenilo, temveč,

da ona dobi tudi narod slovenski pravico svojo. (Posl. Klun: Prav res!) Če imajo Nemci na Koroškem pravico — in to jaz popolnoma priznam — da se zaslišujejo v jeziku svojem pri sodiščih, ima pač slovensko prebivalstvo isto pravico. Če se nastavlja na Koroškem uradniki, ki ne znajo slovenski, dela se s tem krivica narodu slovenskemu. Njega ekselencija je v odgovoru na neko interpelacijo sam priznal, da je treba pomnožiti število avskultantnih mest za pet in ja namestiti z osobami, ki znajo slovenski, da potem ne bode treba tolmačev. Kako se je stvar zvršila v praksi? Imenovalo se je res pet avskultantov; dva zares zmožna slovensčine sta se nastavila, a jeden teh dveh je uže bil poprej v Celovci. Dva druga, ki sta imenovana, ne znata slovenski; peti pa še nikdar v Celovec prišel ni. Kako se temu hoče odpomoci, ne vem.

Poglejmo kazenske zadeve. Kologiji štirih sodcev, se res tudi daje, če se izključita predsednik in podpredsednik in pokličejo drugi svetniki, sestaviti vsaj na pol iz slovenskih sodcev. Kako je pa z zapisnikarji? Zapisnikar zna samo tedaj slovenski, ako se pokliče kateri iz teh dveh avskultantov. Če stranka, avskultant in sodci znajo slovenski, gre dobro. Če pa svetnik ne zna slovenski, morajo poklicati tolmača in zares se pokliče jeden imenovanih dveh avskultantov. To se godi tudi po imenovanji. Torej čemur so se hoteli izogniti, je prišlo. Pa vsaj toliko se je zboljšalo, da je tolmač prisežen slovensčine veče mož. No, pred porotniki bode ravno tako. Kako je pa pri preiskovalnih sodcih? V Celovci so trije preiskovalni sodci. Od teh noben ne zna slovenski. More zatorej jeden od teh dveh avskultantov biti zraven. Če sta ta dva avskultanta tukaj največ le zato, da tolmačita, kdaj bodeta pa delala, se uvežbala, kdaj se bodeta uvela v pravosodno službo? Drugače je pri družih okrajnih sodiščih — okrajev, kodar bivajo Nemci, ne jemljem v poštev — polovica sodcev ne zna slovenski. Z adjunkti je ravno tako. Znano je, da navadno opravljajo kazensko sodstvo glede prestopkov. Pač kakšna mora biti preiskava, kakšna mora biti razsodba, če sodec ne zna slovenski, stranka pa nemški ne? Ravno tako je v civilnih pravnih, kjer sodec, ki ne zna slovenski, brez tolmača zaslišava priče, ki ne znajo nemški. To so pomanjkljivosti, ki se morajo odpraviti ne v interesu kake narodnosti, temveč v interesu varnega in dobrega pravosodja. (Dobro! Dobro! na desnici.) Na to stališče se postavim in s tega stališča zahtevam pomoči od visoke pravosodne uprave. (Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Govor nadvojvode Rajnerja pri seji akademije znanosti in umetnosti je kaj neprijetno dirnol nemške konservativce. Nekateri pravijo, da se besede ne smejo tako tolmačiti, kakor je tolmačijo liberalni listi, kajti s konfesijonelnó šolo bi se prosveta in napredek le povzdignila. — V

Dalmaciji so Hrvatje in Srbi sklenili za bodoče volitve kompromis. Srbom so zagotovili dva nova mandata, za to bodo pa glasovali za Hrvate v onih krajih, kjer bodo Italijani kandidovali proti Hrvatom. Zadnji se nadejajo, da Italijani ne bodo dobili več nego tri mandate pri deželno-zbornih volitvah. — V Galiciji bo volilni boj jako hud. Poljsko časopisje obeh strank si hudo nasprotuje. Nedvojno je, da bo večina osrednjo odborovih kandidatov voljena. Tudi mej mladimi in starimi Rusi se bo bil silen boj. Vest nekega berlinskega lista, da na Dunaji nameravajo prestolonasledstvo predružačiti v korist hčere umrlega prestolonaslednika Rudolfa ni resnična, ker je po pragmatičnej sankciji nemogoča. — Strajkovanje v čeških rudnikih ni še končano in se posebno pri rudnikih Pražke železniške družbe še širi, ker rudniški ravnatelj štrajkočim delavcem noče dovoliti njihovih deležev iz rudarske blagajnice; vrhu tega hoče le nekoliko delavcev vzeti na delo in te le kot novo ustopivše. — V Zemun poslani so štiri novi bataljoni vojakov; to povečanje zemunske posadke dovodi se v zvezo z beligradskimi dogodki.

Ogerski kraljevinski odbor imel je v nedeljo zborovanje o odgovoru hrvatskega kralj. odbora na madjarski renuncij. Madjarski modrijani so konstatirali, da je v odgovoru mnogo takih zahtev, katere ne spoznajo postavnimi in na katere se radi tega ne more obzir jemati. Te točke bodo članom hrvatske deputacije pri razpravi ustмено naznanjene in od katerih bodo hrvatski zastopniki, madjaroni prve vrste, gotovo odstopili ter s tem Hrvatsko še bolj v madjarske spone zakovali. Možkega zastopanja hrvatskih pravic napram Madjarom se od teh hrvatskih poturic in neznačajnikov zahtevati ne more, kajti njim je vse le lasten prid, narodnosti nikedar niti poznali niso in smelo se more trditi, da bi, ko bi sedanji ban padel, kar bi bil uže skrajni čas, novemu banu, ako bi tudi pravo hrvatsko politiko tiral, ravno tako zvesto sledili, kakor sedanjemu tlačiteljju hrvatskega naroda in zatiralcu njegovih pravic.

Vnanje dežele.

Nesloga mej regencijo in ministerstvom v Srbiji, kojo so dunajski in peštanski židovski listi v svet raztrobili, ni istina, niti ni bilo diferencij med vlado in regenti radi dočeka metropolita Mihajla. Govori se, da hoče sedanji srbski metropolit Teodozije mirovino upitati, na njega mesto se povrne metropolit Mihajl. Najvišje srbsko sodišče je potrdilo pravičnost Garašaninovega zapora, ne boječi se ni malo prigovora iz Pešte in Dunaja. Garašanin je preiskovalnemu sodniku sam izjavil, da se popolnoma zanese na previdnost sodišča in vlade, a ko mu je sodnik povedal, da ga pridržuje v zaporu, je razkačen začel žugati, da bo pri obravnavi bivšemu kralju Milanu in regentstvu krinko z obraza strgal. — Regentstvo je razveljavilo pogodbo z francozskim društvom, koje je srbske železnice vpravljale. Finančni minister in minister za javne zgradbe sta pooblaščenca, da z zastopniki železnične družbe začneta pogajanja glede likvidacije in odškodnine za inventar. Vsi uradniki, izimši višje osobje in ravnateljstvo, ostanejo za zdaj v službi. Upati je, da bodo sedaj, ko preidejo proge v državno upravo, madjarski napisi na postajah in čelezniških tiskovinah odstranjeni ter tako potujoči ptujci videli, da Srbija ni kak madjarski komitat, kakor so dosedaj posmehljivo pripovedovali.

Zaroka črnogorske kneginje Milice z velikim knezom Petrom Nikolajevićem je hudo iznenadila „prijatelje“ Rusije, a zdravica ruskega cara, izrečena tim povodom in koja se v originalu glasi: „Piju za zdorovje knjaza črnogorskago, edinstvenago, iskrenjago i vjernago druga Rosiji“, gotovo jim je pokvarila vse koncepte. Besede cara Aleksandra odjekujejo po vsej

Evropi, na Dunaji buče židovske redakcije, v Pešti so ljuto razjarile, v Berlinu pa večji listi trde, da jih te besede nič ne brigajo. Od vseh izjav je najkorektnjša ona angleškega lista „Standard“, koji piše: „Besede cara Evropi ne oznanjajo samo, da car Aleksander pozna opozicijo proti ruskej politiki in ruskim osnovam, marveč vé i to, da on dalje ne misli to spoznanje zakrivati. Pri vsem tem pa vendar ni razloga, da bi se moglo misliti, da bi car nameraval dosedanjo politiko pričekivanja zapustiti.“

DOPISI.

Iz Barkovelj, 3. junija 1889. (O razmerah v Barkovljah.) Radi znane nedolžne demonstracije prijavilo se je c. kr. sodišču več Barkovljanskih pevcev, kateri so bili uže zaslišani. Čuje se sedaj, da bode zaslišanih še kakih 25 drugih pevcev. Obravnava utegne biti na vsak način zanimiva in utegne na dan spraviti nekatere prav čudne reči. Vse se povprašuje, ali vlada ne bode uže enkrat neznosnemu stanju v Barkovljah konec naredila! A bolj ko Barkovljani svojo nejevoljnost Capovilli kažejo, bolj se njemu od strani magistrata plača povišuje. V Barkovljah bilo je mesto za „sottocapovilla“ — katero je prevzel bivši „kelner“ Jože — in dotično tablo ima še vedno na svojem stanovanju z enakim napisom. Na magistratu so se pa kar čez noč spomnili, da ima mož veliko zaslug — in imenovali so ga na tihoma (menda v tajni seji) za „Capodistretto!“ Od 250 gl. plače povišali so mu na 500 ali 550 gl. Enake razmere so edino mogoče le pri magistratu v Trstu. Gospoda na magistratu nazivlje nas sužnjim (schiavi), a ima nas tudi za popolnoma take! Naš glas je glas vpijaajočega v puščavi; ako mi prosimo podpore za našo cerkev ali za druge prepotrebne reči, nimate denarja. Ko je pa treba kake neumne ničvrédne starine koptati, ko napravljajo v Italiji spomenike, takrat imate denar, takrat pošiljate celo italijanski denar tje. Ako je le še nekoliko pravice na svetu, mora se i nam enkrat pokazati. Čakamo z nestrpnostjo, da se odpre državni zbor. Videli in slišali bomo ta pot, da so se oči marsikomu odprle. Obračamo se v prvej vrsti pa do slovenskih poslancev, naj dogodkov v Barkovljah nikakor ne zamolče. Upamo, da se v teh zadevah gotovo oglosite, dokazov imate dovolj. Zunanji rodoljubi, prvaki okolice nas povprašujejo jeli bomo še dolgo enake stvari trpeli in koliko časa bode še vladal pri nas oni čudno bradati človek? Da se ne bode mislilo, da Barkovljani spimo, navedemo zopet tu nekaj dokazov, koliko smo se trudili, da bi tega ptujca odstranili. Hitro ko je bil ta človek imenovan Capovilla v Barkovljah, zbrala se je deputacija Barkovljanskih veljakov ter šla se pritožiti namestniku, kjer ni nič opravila. Član deputacije, — sin jedne najstarejših okoličanskih rodovin — rekel je odločno, da je sramota za Barkovljane, ako se jim boljšega človeka županom ne imenuje. Šli so potem k županu Bazzoni-ju, ter mu tudi enako povedali. Odgovor si lahko mislite! Imenovani Capovilla pa sluteč, da se utegne prizadevanje domačih možakov vresničiti, šel je k imenovanemu domačinu, ter ga prosil, naj ga na svojem mestu pusti. Domači veljaki so verovali besedam tega človeka, ter ga v miru pustili. Drugo ljudstvo pa je odločno pokazalo, da nikakor ni zadovoljno, da se mu postavi za župana žganjar. Zbralo se je na stotine ljudstva v prostorih društvene krčme, ter odločno protestovalo, pelo narodne pesmi in v svojej razburjenosti kričalo. Žandarji niso morali napraviti mira, morali so alarmirati in na pomoč klicati jedno kompanijo vojakov. In kaj mislite, kakov uspeh je imel

ta protest? Magistrat je zažugal, da, ako se bode še demonstracije ponavljale, dalo se bodo odvesti vse glavne možake v zapor! Znano je tudi, da so poslali Barkovljani prošnjo na magistrat, naj se Capovilla odstrani; — a kaj so opravili je znano — Capovilli se je plača povišala. Pred par leti imeli so Kontoveljci in Prosečani dva vrla moža za Capoville, ker sta bila od vsih spoštovana domačina in narodnjaka, odstranil jih je magistrat na prigovarjanje nekaterih mestnih rudečih svetovalec. — Pisatelj teh vrst je pri več uredništvih italijanskih listov zvedel, da jim je poročila iz Barkovelj sam Capovilla narekaval. — Čujemo, da se je te dni hvalilo Capovilo v vladnem listu „Adria“. — Ne vemo koliko je na tem resnice, a mislimo, da je to le manever za prihodnjo obravnavo. Vsaj Capovilla stavlja je vedno vladine stvari „trikrat pod ničlo“, enako moral se je toraj vesti i proti vladnemu listu „Adria“, katerega menda nikoli ni čital! Naročil je toraj gotovo svojim pristavcem, naj ga sedaj ko ima potrebo, pri vladi pohvalijo. „X.“

Iz Istre, 2. junija. Prosim g. urednik za malo prostora v Vašem cenjenem listu, da popišem nekatere drobnosti na katere sem naletel med potovanjem po Istri.

Da so dobre in položne ceste ena glavnih dobrot dotičnih posestnikov je neovrgljiva resnica in prav v tem obziru so nekateri kraji Istre prav po mačehovsko priskrbljeni. Tem bolje pa vzbudila je sožaljenje v meni okolnost, da so ti zavrženci sami Slovenci, kar bi gotovo vse drugače bilo, da živijo v teh krajih Italijani priljubljeni dotičnim oblastim.

Naj omenim cestno črto Rakitovič-Zazid, Podpeč, Bazovica, Loke do vladne ceste. Kakova je ta cesta ni mogoče popisati, naj zadostuje to, da nisem še slabše ceste nikdar videl. Človek bi mislil, da se ljudstvo onih krajev za zboljšanje cest ni č ne briga, toda temu ni tako, kajti že dolgo je od tega, da so dotične občine na podlagi občinskih sklepov vzajemno pri deželnem odboru prošnje vložile za prestop omenjene cestne črte, katere sedanji položaj je zares žalosten in nevaren tako, da se je že več nesreč pripetilo; in če tudi so se v rešeni vlogi prosilci pripomnili plačati stroške za izdelovanje dotičnega načrta in prevzeti navadna tlačna dela, ni ga še odgovora. To je zares žalostno, ker se po rešeni cesti prevažajo mnogo blaga v Trst ne samo iz imenovanih občin ampak tudi iz sosedne Čičarije.

Dospelši do mlinov pri „Mahniču“ na reki „Rižan“ blizo Dekani vstaviti sem se moral nehote, kajti tam se nahaja čudoviti most, ki je menda pravi unicum. Ta most služi mnogim krajem in posebno: Dekani, Kubeč, Sv. Anton županija Dekani, Truške in Marezigo županija Pomjan, Cesari in Pobegi županija Koper in sicer se po tem mestu tudi mnogo vozari bodisi do in od mlinov ali tudi iz gojzdov, tako, da je ta most neobhodno potreben in posebno o času povodnji edini na Rižani pri Dekani.

Zdaj ko vidimo potrebo in važnost tega mosta, ogledajmo si ga nekoliko. Dolg je kakih dvajset metrov, izdelan pa tako primitivno, da se je prav čuditi, kako da se ljudstvo upa po njem prehajati in še celo vozariti, ko je eden steber že razpokan. Sila kola lomi, pravi stari pregovor in taka je tudi tukaj, ljudstvo mora do mlinov zarad moke in če tudi pri tem življenje nevarnosti razpostavi. Tako se je v zadnjih letih v istini mnogo nezgod pripetilo ter padlo je čez most mnogo ljudi in tudi več zapreženih vozov in to se tem ložeje prigradi, ker je most brez stranske brambe ali vsaj držaja.

Kolikor sem zvedel se je tudi v tem oziru županstvo v Dekani in eden zaveden posestnik z primerno vlogo obrnil na deželni odbor s prošnjo, da bi se z deželno pomočjo sezidal, oziroma prestrojil imeno-

vani most, toda tudi ta prošnja čaka žalibog še vedno rešitve kakor glas vpijaajočega v puščavi, menda ker je dotična gospoda za prošnje in klice Slovencev nema in gluha!

Kaj za Boga je početi, ljudstvo je nezmožno iz lastnih moči takovih del izvršiti, dotična deželna oblast prezira prav po mačehovsko njene prošnje in potrebe in tudi c. kr. okrajno giavarstvo se malo briga za nje, akoprem bi le en površen ogled do prepričanja dopeljal, da so dotične prošnje vložene pri deželnem odboru važne in opravilne, zatoraj rešitev prav nujna.

To je objektivni položaj kakor sem ga pozvedel in ker bi edino le pravi in vesten deželni poslanec zamogel odmašiti včesa do zdaj gluha vašim prošnjam, volite si pri sedanjih volitvah može, kateri ne samo poznajo vaše potrebe, ampak se bodo tudi potegovali, da se dotične prošnje postavno rešijo, in ta moža bi zares bila gg. profesor Spinčić v Gorici in občinski svetovalec Josip Franza iz Gračišča občine Dekani. Potovalec.

Občni zbor

telov. društva „Tržaški Sokol“ dne 2. t. m.

Ko se je bilo zbralo okolo 40 članov, odpre podstarosta g. Kariž zborovanje. Pozdravil je s kratkimi besedami zbor ter pozval potem tajnika, da prečita svoje poročilo.

Iz tega posnemamo, da je bilo v preteklem društvenem letu v našem Sokolu več gibanja, več življenja nego navadno. Tudi v Trstu se je začela prijemat i sokolska ideja, na lanjskih izletih je pokazal naš Sokol, da ga navdaja pravi sokolski duh. Naše društvo je napravilo v preteklem letu tri izlete, dva v okolico in enega v Ljubljano, kjer je slavilo bratsko društvo svojo 25letnico.

Od vseh strani čujejo se tožbe, da naša okolica čedalje bolj propada in da Italijani dan na dan pridobivajo naše zemlje. Vsa mogoča sredstva rabijo, da bi primamili okoličane na svojo stran. V zadnji čas so začeli uže delati velikanske izlete v okolico, da bi tem silneje vplivali na materijalno mislečega okoličana. Ta podjetja bi nam bila lahko zelo nevarna, ako ne storimo kaj proti. To je sprevidel tudi naš Sokol ter jo izletel dvakrat v okolico, enkrat v Bazovico, drugokrat na Prosek. Povsod je bil presrečno vprejet ter je s telovadbo sodeloval pri tamošnjih veselicah. Še svojimi izleti v okolico sme biti naš „Sokol“ zadovoljen, ker je dosegel svojo svrhu; vzbudil je v narodu navdušenje za našo stvar ter si pridobil vseobčne simpatije. Važen je bil tudi izlet v Ljubljano, kjer je imel biti shod vseh Sokolskih društev, čeških, hrvatskih in slovenskih. Na tak način je kanil proslaviti pražki „Sokol“ svojo 25 letnico, no vlada mu je stavila zapreke, da ni mogel izvesti svojega namena. To kar je bilo v Pragi zabranjeno imeli smo praznovati v beli Ljubljani t. j. shod vseh slovenskih telovadnih društev ter proslaviti vzajemnost slovensko! Naš „Sokol“ je torej z veseljem sprejel vabilo ter se v obilnem številu, kakor nobeno drugo društvo (bilo je 21 naših Sokolašev) udeležil te izredne in pomenljive slavnosti. In ni nam žal truda, bilo nam je kaj videti v Ljubljani, vrnili smo se, kar prerajeni. Da o prekrasnem sprejemu in o veselicah niti govorimo, povemo naj, kako so vplivali na nas češki telovadci. Igraje izvrševali so najtežje vaje z nedosežno točnostjo, gibčno in elegantno. Tu smo prvokrat videli, kolikega pomena je stroga sistematična telovadba, kakeršno imajo češki telovadci. Prepričali smo se, kako daleč more dospeti društvo, ako vstrajno in dosledno goji svojo svrhu! Vsakemu je moral ta prizor vzbuditi željo tudi v sve-

jem društvu vzgojiti taci telovadec; navdal nas je pa tudi s ponosom, da so naši češki bratje dospeli uže na tako visoko stopinjo dovršenosti, da v tej stroki lahko tekmujejo z vsakim drugim evropskim narodom. In to prepričanje je veliko vredno, posebno za one, ki stavijo še le temelj sokolstvu! Tekmovalne telovadbe sti se udeležili samo dve slovenski društvi in sicer ljubljansko in naše. Tu smo se zopet prepričali, da se Slovenci še ne moremo kazati s Čehi, manjka nam šole, manjka nam resnega, premišljenega dela. K telovadnim vajam hodilo je v preteklem letu začetkoma do petnajst članov, katero število se je proti koncu leta še bolj skrbilo, čemur je kriv naš stari greh, pomanjkanje vstrajnosti in trdne volje! Telovadilo se je trikrat na teden. Lansko leto smo osnovali tudi telovadni oddelek za dečke. S prva se je oglasilo mnogo, da je bilo treba nekatero celo zavrniti, a pozneje se je tudi njih število zmanjšalo tako, da je bilo povprek v vsaki telovadni uri po 15 dečkov. Pouk pri odraslih je vodil brat Jeršek, pri dečkih brat Paterkost, na čemer jim bodi izrečena zahvala.

Lansko leto se je osnoval tudi dramatični odsek, ki ima namen uriti člane v dramatičnih igrah in sodelovati o društvenih zabavah. Pouk vodi brat Grebene. Ta odsek je nastopil kmalo po svojem osnovljenju z velikim uspehom na „jourfixu“, dne 21. aprila t. l. Želeti bi bilo, da se lepo in uspešno razvija ter povapešuje društveno zabavo. V preteklem društvenem letu imel je „Tržaški Sokol“ tri plesne, ki so bili vsi živahni in dobro obiskani.

(Dalje prih.)

Domače vesti.

Opozarjamo č. g. naročnike, koji dosedaj niso še izpolnili svoje dolžnosti s plačanjem naročnine za naš list, da to kolikor mogoče prej store.

Razne dolžnike, kojim smo že večkrat priložili znane rudeče listke, spominjamo še enkrat, da nam naročnino dopsiljejo.

Upravništvo „Eđinosti“.

Cerkvene vesti. Č. g. Ivan Ivić, upravitelj županije v Oprtiju je imenovan dekanom; č. g. Josip Škerlj imenovan je kapelanom v Štorji. Umrla sta č. gosp. Josip Vode, umirovljeni kapelan v Moravčah in Peter Svetlin, dekan v Avberju. Natečaj za avbersko dekanijo je razpisan do konca junija t. l.

G. Ivana Rendića imenovala je ruska akademija lepih umetnosti v Petrogradu svojim častnim članom za dela izložena na letošnji izložbi. Častitamo vrlemu rodoljubu!

G. E. Kramar, bivši popotovalni učitelj kmetijstva v Trstu, predložil je jugoslovanski akademiji znanosti i umetnosti razpravo z naslovom: Iztraživanje o postanku takozvane „terre rosso“.

„Tržaški Sokol“. V odbor so voljeni sledeči gg.: starosta: Ferdo Kariž; odborniki: Srećko Bartelj, Gregor Bartol, Ludevit Furlani, Vekoslav Kalster, Dinko Mrvar, Fran Polić, Fran Prelog in dr. Otakar Rybář; namestniki: Fran Inamo, Julij Mikota in Fran Rus.

Za družbo sv. Cirila in Metoda nabrali so 1. junija prijatelji pri Zulianu 3 gold. — 2. junija pa sokolaši 5 gold.

Prvi občni zbor podružnice družbe sv. Cirila in Metoda na Greti bodo dne 16. junija. Natančni vspered priobčimo v prihodnji številki.

K volitvam v deželni zbor goriški. Goriško politično društvo „Sloga“ se je zares zdramilo in je „olajšalo volilcem važno delo pri izbiranju in postavljanju kandidatov“ stem, da vabi volilce okrajnih glavarstev sezanskega, goriškega in tolminskega k javnemu shodu dne 6. t. m. ob 11. uri predpoldne v prostore goriške čitalnice. Vabilo je podpisano po g. pred-

sedniku, dr. Josipu Tonkliju. Odbor „Sloge“ je „soglasno“ sklenil priporočati sledeće kandidate: I. V volilni skupščini kmetskih občin: 1. za sezansko glavarstvo g. dr. Josipa Abrama, odvetnika v Gorici, in g. Rajmunda Mahorčića, veleposestnika v Sezani; 2. za tolminsko glavarstvo: g. dr. Antona Gregorčića, profesorja bogoslovja v Gorici, in g. dr. Nikolaja Tonklija, odvetnika v Gorici; 3. za goriško glavarstvo: g. dr. Aleksija Rojica, zdravnika v Gorici, in dr. Josipa Tonklija, odvetnika v Gorici. II. Za volilno skupščino slovenskih trgov: Ajdovščine, Kanala, Tolmina, Kobarida in Bolca g. Matija Jonko-a, veleposestnika v Bolcu. III. Za volilno skupščino veleposestnikov: g. Josipa Ivančića, c. kr. notarja v Tolminu, g. Ignacija Kovarića, veleposestnika pri sv. Luciji, in g. Andreja Kocijančića, veleposestnika v Podgori. Radovedni smo, kaj bo na temu shodu zaključeno in kako se bo „obelodanilo“ mišljenje volilcev v njih večini, ako se namreč večina v istini tega zborovanja vdoleži. „Soča“ piše, da je vsakdo dolžan skrbeti za to, da se uže pri prvotnih volitvah izvolijo taki volilni možje, ki imajo prostost in pogum voliti pozneje v deželni zbor kandidate, ki so vredni splošnega zaupanja, ki „so pokazali se svojim dosedanjim dejanjem, da morejo povdarjati in zastopati splošne koristi“. Ali so pa vsi bivši deželni polalanci „do sedaj“ to pokazali, je drugo vprašanje.

Volitve volilnih mož za isterski dež. zbor vršile so se do sedaj v obsega okr. glavarstva Voloskega in sicer v Kastvi, Voloskem, Veprincu, Lovrani, Jelšanih, Podgradu in Materija; kder je vseh 74 naših fiducijarov ednoglasno izvoljenih. Danes in jutri so volitve v bužetskem okraju. Zmagali so narodnjaki tudi v Roču, koparskega okraja, kder so do letos zmeron Lahoni večino dobivali. — Kakor nam se poroča iz Milj pri Trstu, koperski okraj, kjer so večeraj 4. t. m. volili fiducijare, zmagala je narodna stranka z veliko večino.

O „konsortih“. Magistrat tržaški je, kakor znano, za letošnje volitve zbrisal takozvane „konsorte“ iz imenika volilcev. Namestništvo je ta zaključek uničilo in magistrat je napravil utok na ministerstvo notranjih zadev, katero ga je zavrglo. Na podlagi tega je namestništvo zahtevalo, naj se mu imeniki volilcev predložijo. Proti temu ukazu je magistrat v sobotnej seji sklenil na upravno sodišče rekurirat, češ, da volilne priprave niso tako dolgo dokončane, dokler niso vse pritožbe volilcev definitivno rešene. Iz vseh teh manevrov se posnema, da magistratovi mogočci žele kolikor mogoče volitve zakasnit, dobro vedoč, da so skoro vsi njihovi pristaši povsem zaupanje pri večem delu volilcev zgubili, in je malo ali prav nič nade, da bi bili zopet voljeni.

O ribolovu. Naredba trgovinskega in poljedelskega ministerstva z dne 5. decembra 1884 natančno določuje kako, kedaj in kje se smejo ribe v Adriji loviti. Čožotski ribiči se pa teh postav prav nič ne drže; prijeli smo namreč več dopisov od domačih ribičev, kateri se pritožujejo, da se italijanski ribiči pri lovu zakonito prepovedanega orodja poslužujejo, posebno pa tako imenovanih mrež „malajd“ in „delfinov“. Eden domači ribič S. G. dne 16. maja od 9¼ do 10½ ure zvečer 47 dinamičnih patron na raznih mestih v morje vrgel. Stem se pa ribe prepode in mine mnogo časa preden se zopet v take kraje morja povrnejo, kder so spuščene bile dinamitne patrone. Pomorska oblast naj bi v vsakem obziru bolj strogo čožotske ribiče nadzorovala, kajti to je njena dolžnost. Našim ribičem pa priporočamo, naj se na to oblast obrnejo in Čožote prijavijo, da jej bo mogoče postavno proti

njim postopati. Tudi na ribjem trgu z okoličanskimi prodajalci rib mestne straže prav grdo postopajo, med tem, ko se Čožoti z njih zamazanimi jerbasi na vse načine protežirajo. Mislimo, da imajo domačini predpravice, kar pa mestnim redarjem, osobito pa bivšemu natakartju in „frajtarju“ pri 22. polku Holluschki menda ni znano, ker drugače bi domače prodajalce tako nesramno ne psoval in zmerjal, Čožotom nasproti bil pa samo med in mleko.

Levstikov spomenik. Iz Velikih Lašć nam pišejo: „Odbor za zgradbo Levstikovega spomenika v Velikih Lašćah šteje si v prijetno dolžnost, da se zahvali vsem rodoljubnim Slovincem od obal sinje Adrije, posebno pa vrlim tržaškim narodnjakom za zdatna darila, ki so jih darovali za spomenik našega duševnega velikana Fran Levstika, ki se je za našim Preširnom stekel največ zaslug za naš jezik, za naše pesništvo in sploh za razvoj slovenskega slovstva. Profesor Stritar na Dunaji, kateri se ni daleč od Levstikovega doma rodil in bil vedno njegov najiskrenejši prijatelj in čestilec, poslal je odborovemu predsedniku pismo, v katerem piše mej drugim: „Jaz vem, kaj je bil Levstik, jaz vem, da je on zaslužil spomenik, kakoršnega morebiti nobeden mož, kar jih je rodila slovenska mati. Vse hvale vredno je torej prizadevanje sl. odbora, kateremu jaz želim lep uspeh iz vsega svojega srca. Dopovedati Vam ne morem, kako me veseli, da se moji Lašćanje tako vrlo vedó, da se tako lepo, tako hvaležno spominjajo svojega rojaka, svojega Levstika, ki je tako poveličal svoj rojstven kraj“.

Naj bodo iz kroga odličnih tržaških Slovincov omenjeni samó g. F. Kalister, ki je žrtvoval v ta namen 25 gld.; preč. g. dr. I. Šust, inf. prošć 10 gld.; gosp. J. Gorup 10 gld.; g. Vek. Grebene, trgovec, nabral 7 gld.; g. M. Krže, trgovec, nabral v tržaškem podpornem in bralnem društvu 6 gld. 60 kr. in gosp. F. Čokelj, nabral 5 gld. Uzorni Hrvat in Slovan Matko Mandić poslal nam je 6 gld. nabranih v delalskem podpornem društvu „uz živu želju, da bi plemenito nastojanje toga sl. odbora širom slavenskoga juga našlo živa odziva.“ — Živeli! —

Gospode, kateri menijo še kak davec žrtvovati za Levstikov spomenik, prosí odbor, da blagovolijo to takoj storiti, da se bo v kratkem dovršil izkaz o nabranj svoti.

Slavnost odkritja Levstikovega spomenika vršila se bo 11. augusta t. l. v Velikih Lašćah, ter opozarja in vabi odbor že sedaj vse rodoljube in slovanska društva — zlasti pa tržaškega „Sokola“ — na ta narodni praznik. Od Trsta do železniške postaje Rakek je samo kratka vožnja z železnico, od tam do Velikih Lašć z vozom pa jedva štiri ure. Uverjeni smo, da takrat ne bode manjkalo i vrlih tržaških Slovincov in Slovanov, ter jim že sedaj kličemo: dobro došli! —r.

Volilni shod v Cerknici. K volilnemu shodu v Cerknici prišlo je v nedeljo nad 100 volilcev Cerkniške občine in Ložkega okraja. Dr. Vošnjak in H. Kavčič poročala sta o delovanju dež. zbora kranjskega. Župan Jos. Milavc iz Cerknice, ki je predsedoval zboru, izrekel je obema poslancema zahvalo za njihov trud in popolno zaupanje, čemur so volilci z burnimi živioklici pritrdili ter soglasno proglasili gg. dr. Vošnjaka in H. Kavčiča kot kandidata za deželnozbornsko volitev v notranjskih občinah. Zbor je potem še sklepal o resoluciji glede previsokih refakcij južne železnice za gališki les, ki silno škoduje lesni trgovini na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem. Po zborovanju peli se Cerkniški pevci več pesniji.

Ceciljansko društvo goriško vabi k IV. občenemu zboru in muzikalni produkciji, katero priredi v četrtek po binkoštih, dné 13. junija 1889 v Gorici z naslednjimi točkami: 1. Ob devetih dopoldne:

Slovesna sv. maša v semeniški kapeli. Introitus in Communio, koral, sè spremljevanjem orgelj iz Graduale Romanum. Missa: In honor. S. Luciae auctore Fr. X. Witt, op. II b ad quatuor voces aequalles comitante organo curavit Edenhofer. (Moški zbor z orkestrom.) Graduale (Alleluja et Sequentia) in Offertorium (Confirmatio hoc Deus) za 4 možke glasove zl. Frid. Koenen op. 23. 2. Ob desetih: Zborovanje v centralnem semenišči, ki bo obsegalo a) nagovor predsednikov, b) poročilo tajnikovo in blagajnikovo, c) navsete in predloge, d) volitev novega odbora. 3. Ob treh popoldne: Slovesni blagoslov, pri katerem se bodo pele Litaniae Lauretanae, zl. A. D. Schenk, za štiri možke glasove in orglje upravitel J. Kokošar. Tantum ergo, zl. D. Fajgelj. Regina coeli laetare, zl. Fr. X. Witt.

Spretnost naših poduzetnikov. Gosp. poduzetnika Ferluga in Martelane prestavila sta cele petrolejske cisterne v noveji luki, koje se jako visoke in obširne v pristanišće za petrolej pri sv. Sabbi, na jako lehak in spreten način z malimi troškami, da so se celo izurjeni merniki temu inženijoznemu poduzetju čudili. Spustila sta je namreč v morje na način, kakor se spuščajo nove ladje raz dilj, je prepeljala v Sv. Sabbo in tam zopet na suho potegnila. To delo, katero je mnogim pregla-vice delalo, zopet jasno dokazuje, da so tržaški Slovenci bistrega uma in zdrave pameti, če jih tudi Lahoni z „ščavi“ psujejo.

In vedno Barkovljanski capovilla. Iz Barkovelj nam pišejo: „V nedeljo 2. t. m. okolu poludne prevrnil je vrtnec pred Barkovljami ladjico, v kateri sta bila dva človeka. Jeden, ribič, ostal je na preobrnjenj ladjici, drugi pa, bogati gospod — italijanske narodnosti iz mesta, poskušal je plavati proti bregu. Že so ga jele moči zapušćati, že se je jel utapljati, ko so mu prišli trije vrli Barkovljanski mornarji na pomoč ter ga rešili gotove smrti. Eden treh rešiteljev, kateri je i prvi na pomoč priskočil, je vrli Barkovljanski pevec, katera je capovilla zatožil pri c. kr. sodišću. Capovilla je namreč raztrosil laž po italijanskih listih, da so hoteli Barkovljani italijansko gospodo v morje vreći; sedaj se je pa pokazalo, da je ravno eden glavnih zatoženih pevcev tržaškega Italijana iz morja izvlekel in smrti otel.“

Jabolko ne pade daleč od debla. Dečki italijanske ljudske šole pri sv. Jakopu motijo podučevanje v tamošnji slovenskej ljudskej šoli in otročjem zabavišču stem, da mečejo kamenje in drugo nesnago skozi okno v šolo. Dne 29. maja vrgel je neki Livelić Anton, učence drugega razreda, s tako silo kos koka v šolo da je razbil šipo, in ko bi te ne bilo, bil bi kamen gotovo katerega zadel. Ta slučaj je naznanjen ondašnji redarstvenej ekspozituri, ali kaj to pomaga, ker v obližju šole ni nikdar viditi nobenega redarja.

Banka „Slavija“. Po poročilu za preteklo leto je štela banka „Slavija“ 205.090 členov, ki so imeli zavarovan kapital 195.669.783 gold. 64. kr. in so zato uplašćali 1.508.637 gold. 74. kr. zavarovalnine in 70.848 gold. 54. pristojbin. Rezervni in poroštveni fond narastli so na 6.737.435 gold. 88. kr. in so naloženi vseskozi varno v urednostih papirjih in v posojilih. Čistega dobička imela je banka 98.884 gold. 52. kr., od katerega se bode 24.485 gold. 68. kr. razdelilo členom, ostalo pa dodalo rezervnim in poroštvenim fondom. Uradniški pokojninski fond narastel je na 155.610 gold. 30. kr. Letos je preteklo 20 let, odkar so češki rodoljubi ustanovili banko „Slavija“. V teh 20 letih izplaćala je svojim členom 14.225.165 gold. 22. kr.

Hrvatske opere ni več! Preteklo soboto je bila v zagrebačkem kazalištu zadnja operna predstava. Hrvatska opera je pokopana, a upamo z brati Hrvati, da bode zopet oživela in zopet bratski nam narod oživljala za narodno umetnost in vse lepo oduševljevala. Kulturni ta zavod,

